

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

Modern Hebrew Literature – Prose & Poetry - 17122

Last update 21-08-2018

HU Credits: 2

Degree/Cycle: 1st degree (Bachelor)

Responsible Department: Hebrew Literature

Academic year: 0

Semester: 1st Semester

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: Prof. Ariel Hirschfeld

Coordinator Email: mail.hirschfeld@gmail.com

Coordinator Office Hours:

Teaching Staff:

Course/Module description:

הקורס יעסוק בשירה ובסיפורת העברית מתקופת "התחיה" ועד הדור האחרון. הוא יעסוק במהפכה הספרותית שהתחוללה בתרבות העברית בסוף המאה ה-19, בשירתם של ח"נ ביאליק ושאל טשרניחובסקי ובסיפורת של מנדלי מו"ס ומ"י ברדיצ'בסקי ששינתה באורח רדיקאלי את סדר יומה התרבותי של היהדות הקשורה בלשון העברית. מכאן הוא יעקוב אחר התפתחותה של הקהילה הספרותית העברית שנפרשה, עד מלחמת העולם השנייה, על שלוש יבשות. הקורס יתאר את הדינמיקה הדרמטית שהתחוללה בתוך הקהילה הספרותית הישראלית סביב מהות השירה והסיפורת העברית ואת הישגיה הפואטיים הבלתי רגילים של הספרות הזאת, שהיא, בלי ספק, אחת מתרבויות הספרות המרשימות ביותר בעולם המודרני כולו.

Course/Module aims:

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

היכרות עם היוצרים המרכזיים של הספרות העברית החדשה למן תקופת התחייה ועד הדור הראשון שלאחר קום מדינת ישראל. הבנת הזרמים הפואטיים, החברתיים והרעיוניים שפעלו בתקופה הזאת ועם הבעייתיות התיאורטית שבעצם התיאור והפירוש ההיסטוריוגרפי של הספרות.

Attendance requirements(%):

Teaching arrangement and method of instruction:

Course/Module Content:

- 1) שאל טשרניחובסקי
- 2) חיים נחמן ביאליק
- 3) דור ביאליק
- 4) מנדלי מו"ס - ראשיתו של מודרניזם עברי
- 5) ראשית המודרניזם בשירה
- 6) ש"י עגנון - המודרניזם בפרוזה
- 7) מודרניזם וסימבוליזם בשירה
- 8) המשוררות הראשונות
- 9) ראשיתה של ביקורת הפואטיקה הציונית: ס. יזהר
- 10) נתן אלתרמן
- 11) דור תש"ח
- 12) השירה הישראלית והעברית המדוברת

Required Reading:

1. שאול טשרניחובסקי
'לא רגעי שנת טבע', 'לנוכח פסל אפולו', 'את כה ריחניה', 'לביבות', 'ראי אדמה'.
מאמרים
שמעון הלקין / 'תבל ואדם' (על טשרניחובסקי) בתוך: צדדים וצדי דרכים בספרות. כרך א', אקדמון,
ירושלים, 1969.
יוסף האפרתי / סיכום: 'עקרונות האידיליה של טשרניחובסקי' בתוך: האידיליה של טשרניחובסקי.
ספרית הפועלים, 1971.
חיים נחמן ביאליק
'אל הציפור', 'בתשובתי', 'בשדה', 'בערוב היום', 'המתמיד', 'העיניים הרעבות'.
מאמרים
אריאל הירשפלד / 'ארוס של הדיבור'. בתוך: כינור ערוך - לשון הרגש בשירת ח"נ ביאליק. עם-עובד,
2011.
דן מירון / 'ללא מראי מקומות - הקדמה 'תמימה' לשירת ביאליק' בתוך: חדשות מאזור הקוטב. זמורה-
ביתן, 1993.
2. חיים נחמן ביאליק (האור והצל)
'צפרירים', 'שירתי', 'זהר', 'הכניסיני', 'מי אני ומה אני', 'על השחיטה', 'בעיר ההרגה'.
מאמרים
אריאל הירשפלד 'זעם - בעיר ההרגה'. בתוך: כינור ערוך.
חנן חבר / 'קורבנות הציונות - על 'בעיר ההרגה מאת ח"נ ביאליק'. בתוך: בעיר ההרגה - ביקור
מאוחר. רסלינג, 2005.
3. דור ביאליק ( )
יעקב שטיינברג: סונטות, מחזור [סריה] ראשון [א' - ו'] [חרוזים בנכר [א, ב, ה, ו], בתוך: כל-כתבי
יעקב שטיינברג. דביר, 1959.
מאמרים
ח. נ. ביאליק / 'שירתנו הצעירה'. בתוך: דברי ספרות. דביר, תשכ"א.
דן מירון / 'בין דור לתקופה'. בתוך: בודדים במועד. עם-עובד, 1987.
4. מנדלי מו"ס (ראשיתו של מודרניזם עברי)
מסעות בנימין השלישי. בתוך: כל כתבי מנדלי מו"ס. דביר, תשכ"ז.
י. ח. ברנר / בחורף.
א. נ. גנסין / בינותיים.
מאמרים:
גרשון שקד: הסיפורת העברית 1880-1970 כרך א', כתר 1977. פרק א' - ג'.
5. ראשית המודרניזם בשירה
יעקב פיכמן / 'לבן בענן', 'צהריים', 'סוף קיץ על הפרוט'. בתוך: כתבי יעקב פיכמן. דביר, תש"ך.
אברהם בן-יצחק / 'חורף בהיר', 'אלול בשדרה', 'בודדים אומרים', 'אשרי הזורעים'. בתוך: כל השירים.
סימן קריאה, 1992.
על סף האקספרסיוניזם
דוד פוגל / 'לאט עולים סוסי', 'על שפת הכרך אשבה', 'גדולים כברכות ושקופים', 'בבית עוד יעמדו
הגנים', 'על חוורת יצועי', 'בעליה נתלים מתינו'. בתוך: כל השירים. הקיבוץ המאוחד, 1998.
יוסף צבי רימון / 'במותי' [פגשני המוות העצל...], 'מי ומה אני', 'בערו שערי האמנות', בתוך: שירים.
אגודת הסופרים, מסדה, 1973.
6. מודרניזם - עגנון

ש"י עגנון / והיה העקב למישור. תמול-שלשום. הנרות.

מאמרים:

גרשון שקד: הסיפורת העברית 1880 - 1980. כרך ב' פרק ח' [עמ' 155 - 213]

7. מודרניזם וסימבוליזם

אברהם שלונסקי / 'הנה', 'עמל', 'הו זעה', 'הלבישיני אמא כשרה', 'עד הלום' א'. מתוך "גלבוה".
אורי צבי גרינברג / 'פרספקטיבות - מעשה נורא', 'שימו לב אל האדם', 'כולם עובדי עבודה זרה' מתוך:
"אימה גדולה וירח". 'הזדהות' מתוך: "הגברות העולה". 'מסוד המנוצחים', מתוך: "אנקראון על קוטב
העיצבון" כל כתבי אצ"ג, כרך א', מוסד ביאליק, 1990. 'לוח במבוא א' מתוך: "רחובות הנהר" שם,
כרך ה'. 'לרגע קט ונדיר', 'רחוק רחוק', כרך ט' עמ' 100.

מאמרים

עוזי שביט / "השיר הפרוע - לסגנונה ולאקלימה הספרותי של השירה הארץ-ישראלית בשנות
העשרים". תעודה ה', תשמ"ו.

בנימין הרושובסקי / "ריתמוס הרחבות - הלכה ומעשה בשירתו האקספרסיוניסטית של אצ"ג". אמנות
השירה, 200.

8. המשוררות הראשונות

רחל / 'רחל', 'אל ארצי'. 'ספר שירי', 'ואולי לא היו הדברים', 'מנגד'. שירת רחל, תל-אביב תשכ"ט.
אסתר ראב / 'על מערומיך חוגג יום לבן', 'סבתות קדושות', 'פרץ קימוש בחמרה', 'אני תחת האטד'.
שני עיטים ותאנה אחת', כל השירים, זמורה ביתן, תל-אביב 1994.

9. ראשיתה של ביקורת הפואטיקה הציונית: ס. יזהר

ס. יזהר / אפרים חוזר לאספסת. חרבת חיזעה.

מאמרים:

גרשון שקד: הספורת העברית 1880 1980, כרך ד'. פרק ד'.

10. אלתרמן

נתן אלתרמן / 'עוד חוזר הניגון', 'יום פתאומי', 'ירח', 'בדרך הגדולה', 'שיר בפונדק היער'. [כוכבים
בחוץ, 1938] 'שיר לאשת נעורים', 'החולד', [שמחת עניים 1941] 'בדרך נא-אמון', 'דם', 'דבר', 'ברד',
חושך', 'מכת בכורות' [שירי מכות מצרים 1944] שירים שמכבר, הקיבוץ המאוחד, 1972.
לאה גולדברג / 'שיבולת ירוקת העין' [א - ו], 'סליחות' [א' בלבד], 'כבד על עפעפינו העולם'. שירים,
כרך א', ספ' הפועלים, תל-אביב 1986. 'משירי הבן האובד' [א - ג] שם כרך ב'.

11. תש"ח

חיים גורי / 'הנה מוטלות גופותינו'. 'צילו של האיש' [פרחי-אש], 'ירושה', 'קוטי הקטנה' [שושנת
הרוחות] השירים, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק, כרך א'.
משה שמיר / הוא הלך בשדות.

12. השירה הישראלית והעברית המדוברת

דוד אבידן / 'יפוי כוח'. 'ערב פתאומי'. משהו בשביל משהו, ספריית הפועלים, 1964.
יהודה עמיחי / 'גשם בשדה קרב', 'אלוהים מרחם על ילדי הגן', 'מות אבי', מרובע מ"ה מתוך 'בזוית
הישרה' שירים 1948 - 1962. שוקן 1962.
נתן זך / 'ראיתי ציפור לבנה' [שירים ראשונים], רגע אחד, ראיתי ציפור רבת יופי, [כרך א'] 'לקום מתוך
האפר'. [כרך ב'] כל השירים ושירים חדשים, הקיבוץ המאוחד 2008.

13. הנ"ל (המשך)

דליה רביקוביץ / בובה ממוכנת, חמדה, פורטרט. בתוך: כל השירים. הקיבוץ המאוחד. 2010.

יונה וולך / יונתן, לוטה, וזה לא מה ש, מפלצת האיילה. בתוך: תת הרכה נפתחת כמו מניפה. הקיבוץ
המאוחד, סימן קריאה, 1992.

Additional Reading Material:

Course/Module evaluation:

End of year written/oral examination 100 %

Presentation 0 %

Participation in Tutorials 0 %

Project work 0 %

Assignments 0 %

Reports 0 %

Research project 0 %

Quizzes 0 %

Other 0 %

Additional information: